1e Jaargang, nummer 22, 1 oktober 2024

REFO TIJD

Blad van het Instituut voor Calvinistische Studiën i.s.m. de Nederduits Gereformeerde Kerk (1571) - De moederkerk van Nederland sinds 1579. ‘Geen kerk zal over een andere kerk heersen, geen taakuitvoerder over de andere taakuitvoerder.’ (Kerkorde Emden, 1571)

In dit nummer : De Goudse kerkscheuring (1974-1976), en Calvijn en de Evangelisten - 8

DE GOUDSE KERKSCHEURING (1974-1976)

Jezus is tot dingbegrip geworden in de moderne kerken. Het functie-begrip hebben ze weggekapt, en het een eigen functie gegeven. Kersten was woedend over het Jezus-misbruik in zowel wereld als kerk. Ze hadden van Jezus een object tot vermaak gemaakt. De gemeente raakte na het heengaan van Calvijn steeds meer en meer verwend, en dit drong ook steeds meer door in de gereformeerde gemeente na het heengaan van Kersten. Vandaar dat C. Steenblok stelde bij de grote 1953 scheuring dat de gereformeerde gemeente wereldsgezind aan het worden was, en ook oppervlakkig en voorwerpelijk. Jezus werd als een sluierterm gebruikt, als een voorwerp. Het ging niet meer om de inhoud. In het Hebreeuws is yeshua het sterven aan jezelf op het slagveld. Kijk wat ze ervan hebben gemaakt. Het is een pot met een smeerseltje erin geworden. Het heeft vele gemeentes een ‘air’ gegeven, met hun sier-Jezus, waar Calvijn ook in grote woede tegen predikte. Kersten stelde dat Jezus was gezonden als een valstrik voor de wereldsgezinden, voor de objectivisten. Alles wat ze ervan hadden gemaakt, het stalletje, het kindeke in doeken gewikkeld, de kribbe, enz. het zou hen kapot branden in het oordeel. Ja, het zou branden in hun handen. Het zou hun ogen gaan wegbranden. Dat komt ervan. Kersten was woedend op al die spot, want dat was wat het was. Jezus was slaaf geworden van hun begeertes, en allemaal die makkelijke wegen die ze hadden gemaakt, alsof Jezus een ja-knikkende opa is, een suikeroompje.

Nu was de gemeente aan het afdrijven. Kersten was heengegaan, en C. Steenblok richtte de GGiN op als een ark van Noach, en bleef waarschuwen. Zijn hamer bleef kloppen. Ook binnen de gereformeerde gemeente waren er Steenblokkianen, zoals de predikant M. J. van Gelder (1938-2021). In de zeventiger jaren was er een grote strijd om de gereformeerde gemeente, tegen van Gelder, want hij predikte min of meer Steenblokkiaans en beschouwde de gemeente in grote lijnen als onbekeerd. Hij zou te voorwaardelijk prediken, alsof de zondekennis voorwaarde is voor het heil, en daar viel de kerkeraad van Gouda hem op aan, en ze dienden bezwaar tegen hem in, wat uiteindelijk tot een scheuring leidde waardoor ze Hervormd werden.

Er was een lichtere, meer evangelische vleugel die door de aanval op de Steenblokkiaan M.J. van Gelder graag de gereformeerde gemeente zou willen overnemen, maar uiteindelijk moesten ze toch wijken voor de zwaardere predikanten. De zeventiger jaren kenmerkten zich door deze aanvallen.

M. J. van Gelder wees op het voorbeeld van de gereformeerde oudvader Ralph Erskine (1685-1752), die stelde dat geboden en evangelie als naald en draad waren. Eerst gaat de naald vooruit en trekt dan de draad mee, dus de geboden prikken ons, waardoor we aan de zonde sterven, als zaad in de grond, wat in principe het evangelie is. Natuurlijk zijn er dus voorwaarden in de natuur. De mens wil het onvoorwaardelijke en het voorwerpelijke, maar dat is iets van het vlees wat moet sterven. De predikanten zijn geroepen om deze boodschap te prediken. Vaak staan dan de lekenkerkeraden die van toeten noch blazen weten tegen hen op. Die willen alles de gemakkelijkste weg. Zo bazen ze de predikanten weg, of de predikanten weten stand te houden, want vele predikanten stonden achter M.J. van Gelder.

CALVIJN EN DE EVANGELISTEN - 8

Als we het over Calvijn’s nuances van tulip hebben, dan wijzen we bijvoorbeeld op zijn verklaring van Mattheus 22:37, over het liefhebben van de Heere uw God.

Calvijn stelt dat we God op een hele andere wijze moeten beminnen dan de mensen doen. God vraagt geen dienst en eerbewijs, stelt Calvijn, maar liefde, want de liefde is de vrijwillige dienst, die God behaagt. Hij stelt dat de liefde tot God het begin van de vroomheid is, want God wil niet dat de mens gedwongen gehoorzaamt. Dat veracht God. God wil ongedwongen en vrijwillig gediend zijn. Hier spreekt Calvijn dus over die diepere natuur in de mens. Dit gaat ook in tegen de al te dwangmatige tulip. Hij matigt dus tulip hier, en laat het meer van twee kanten komen, anders zou de mens slechts een slaaf zijn van God, wat God dus niet

wil.

Calvijn valt hier twijfel aan als de moeder van de traagheid, waarmee in principe wispelturigheid wordt bedoeld. Er is goede twijfel en slechte twijfel.

In de theologie van Calvijn zijn meerdere lagen aangebracht, als we het over de wil hebben, want onder de wil van God ligt het raadsbesluit van God, en onder de wil van de mens ligt nog de diepere natuur van de mens, waardoor het ook niet anders kan dat Calvijn's beschrijving hiervan dialectisch is. Er spelen dus een heleboel factoren mee waardoor het dus telkens anders is.

Al met al, stelt Calvijn, moet de mens er om bidden beteugelt te worden met een gewillige vrees, opdat we niet bandeloos en goddeloos worden onder de brandmerken van de tucht, want dat zou meer kunnen losbreken. De naakte kennis van de wraak die God nemen zal zou ons anders nog meer kunnen opstuwen. Calvijn waarschuwt ook dat we het koninkrijk der hemelen niet naar vleselijk gevoel beoordelen en niet naar de kleine maatstaf van het verstand, maar wij moeten het verborgen raadsbesluit van God aannemen en bewonderen.

'Wij waren deels demonisch bezet', stellen de oudvaderen in de wolk van getuigen (Kersten), vanwege de duistere tijden waaruit de kerk komt. Het is daarom ook onzin om de oudvaderen te gaan verabsoluteren en vergoddelijken, want zij waren ook nog gewoon op weg. We moeten ze wel eren en van ze leren. Calvijn was ook veel duisterder bij nader inzien dan mensen over het algemeen dachten. Hij was niet vies van de doodstraf, en ook niet van marteling, als dat in zijn ogen toepasselijk was, en dat kon ook vanwege zijn 'vergoddelijking van de staatsrechten'-leer, wat echt niet wilde zeggen dat hij alles maar van de staat pikte, maar het ging dan meer om de kruizing tussen God en staat, en men zou alleen de overheid moeten dienen naarmate de godsdienst dat toestond. (Verkl. Mattheus 22:21)

Nee, dat ging verkeerd bij Calvijn. Hij sprak de doodstraf ook goed. Het werelds gezag is door en door corrupt, ook al is de kerk eraan verbonden, want er was ook een corrupte kerk, volledig afgetrapt van haar profetisch en demonologisch fundament. Men werd gedreven door bijgeloof gebaseerd op misvertalingen. Het was in die dagen ook gevaarlijk om het oneens te zijn met Calvijn. Hij was er niet vies van als andersdenkenden de doodstraf toebedeeld kregen, en misbruikte hierin ook zijn eigen gezag. (zie bijv. zaak Servetus) Dit wordt steeds meer door calvinisten erkend, dat Johannes Calvijn ook een zeer duistere kant had die niet goedgepraat kan worden, maar wat ook met de tijd zelf had te maken. De kerk was nog bezet terrein. En dan is het van belang af te meten wat nu de daadwerkelijke en ware kerk is, zoals in de tachtiger jaren gebeurde en moest gebeuren. Calvijn kende de corruptie van de kerk, en streed er ook tegen, maar zat daar zelf ook deels nog onder. Het is daarom een brug te ver om Calvijn te gaan verabsoluteren en objectificeren. Hij was een grootmacht in de kerk waardoor God werkte, en God fundament legde, maar het moet niet overdreven worden. Zo is dat met meerdere dingen, ook met bijbelse fundamenten, waar Karl Barth op wees. Verabsolutering van voorouderlijke macht heeft niets meer met het smalle en lange pad naar het hemelse Jeruzalem te maken. Dat is de deus ex machina. De voorouders hadden geen supermacht. Het waren geen superhelden die alles konden en alles wisten. Dat zou een zwaar Laodiceaanse gedachte zijn van 'zij hadden aan niets gebrek, waren rijk, en hadden de volle waarheid al,' terwijl ze naakt, arm en ellendig waren. Het is een gevaarlijke gedachte die in de kerk is binnengeslopen. Het heeft de mens doen indutten. Zelfs de oude bijbel stelde al dat er rovers waren in het heiligdom. Oh, blind volk, laat uw blindheden en fabels toch los. Kersten sprak in 1920 al profetisch dat Jezus tot valstrik was gekomen, voor hen die het voorwerpelijk tot een afgod van plezier hadden gemaakt, geheel los van de betekenis. Ze liepen weg met hun kindeke Jezus, als een bespotting, maar het zou in hun armen gaan branden in het oordeel. Ze zouden wensen dat ze de stal en de kribbe niet hadden aangeraakt op die manier, om er koopwaar van te maken.

Wat heeft men met die waarschuwing van Kersten gedaan ? Het is alleen maar erger geworden. De geest van lichtzinnigheid en overmoedige dartelheid brak steeds meer en meer door in de kerk, vooral na het heengaan van Kersten en het vertrek van C. Steenblok. Ook het heengaan van Klaas Schilder bracht de kerk in valse gerustheid. Nu kon de kerk doorgaan met feesten. Daarom waren de Goudse scheuringen in de zeventiger jaren ook op zijn plaats.

De geesten om ons heen zien ons niet, kennen onze taal niet, maar zij spelen in op de problemen, werken met het materiaal hen gegeven, ook al begrijpen ze het niet. Zij komen uit een hele andere wereld. Zij zijn de voorwerpelijken.

In zijn verklaring van Romeinen 13 over het gehoorzamen van de overheid raast Calvijn door, volledig voorbijgaande aan het feit dat het verkeerd is vertaald. Hij gaat zo ver te stellen dat zij die tegen de doodstraf strijden die door de overheid wordt opgelegd tegen God zelf strijden die hierdoor de hemelse wraak uitoefent. Hij geeft de staat bijna goddelijke status, direct of indirect. En hij waarschuwt tegen wat hij nieuwsgierigheid noemt over het uitpluizen van hoe die rechterlijke staatsmacht werkt, dus hij gaat zo volledig voorbij aan de noodzaak van de

geestelijke territoriale oorlogsvoering, alhoewel hij het op andere plekken ook weer nuanceert en matigt, vanwege zijn dialectische natuur, maar hij doet soms zeer gevaarlijke uitspraken, zeer kort door de bocht, en pas veel later probeert hij dat dan weer af te zwakken. Je moet daarom ook niet met zinnetjes wegrennen, maar het in het grotere verband blijven zien, maar het is al erg genoeg. Calvijn gaat zichzelf soms flink te buiten, en fantaseert en speculeert er op los met ruige uitspraken alsof de volheid des Heeren al is gekomen en in de staat is nedergedaald, wat 'pseudo-theologische romantisering' is, als een bijwerking van de deus ex machina, die ook deels door Calvijn heenwerkte, hoe geleerd en genuanceerd hij ook vaak was. Hij had twee zijden. Hij was ook nog deels bezet gebied. Soms was het gewoon bruut op het niveau van een theocratische flutroman. Wij moeten in de gaten blijven houden dat de duivel de overste is van deze wereld, zoals de oude bijbel ook terecht heeft gesteld, en ons ervoor heeft gewaarschuwd. Dat het een gesel in God's hand is wil niet zeggen dat we dan alles maar schoon kunnen praten met mooie woorden. Er is ook een strijd te leveren, en zeer zeker spreekt Calvijn ook zo nu en dan over die strijd. Hij is en blijft dialectisch, maar dat gaat niet altijd goed. Het is een oude machine van levensbelang, maar ook met doodsgevaar, want er ontbreken nogal wat schakels. Vandaar dat de reformatie verder moest na Calvijn, maar ook waren die ontbrekende schakels potentieel en sluimerend aanwezig in de dieptes van zijn leer, als die tot een goede exegese zouden komen. Vandaar dat calvinistisch-gereformeerde exegese zo belangrijk is tegen de geest van al te gemakkelijk neo-calvinisme die het al te veel afzwakt en te waterig maakt (Kuyper). Hierin was de predikant W. den Hengst sleutel in de Veenendaalse kerkscheuring. Uiteindelijk voegde hij zich bij Kersten.

Nu, het geraas van Calvijn over Romeinen 13, het geheel uit zijn verband halende en uit de oorspronkelijke grondtekst, is de basis van het TULIP-gebeuren, net zoals Calvijn's leer van de eeuwiggroeiende blijdschap, en zo deelt hij zijn opium uit, ook wel ED-TULIP genoemd, of de TULIP of ED (de tulp van Ed). We krijgen hier een beetje zicht op welk skelet Calvijn vereert, onder wiens plak hij zit, als een mascotte, een familie-wapen, of clan-wapen, en eerlijkheidshalve gaat hij met deze mascotte of afgod om als eb en vloed, want Calvijn komt dan weer tot zijn zinnen, en relativeert alles dan ook weer, na zijn al te krasse uitspraken, maar het blijft potentieel gevaarlijk, en dat moet gezegd worden. Al met al is het Russisch roulette, en zijn er overal gevaarlijke boobytraps in de leer van Calvijn die ontweken dienen te worden, die ontruimd dienen te worden, geanalyseerd en uitgeschakeld, door ze in ruimere context te plaatsen. Wij zijn geestelijke mijnenruimers in dat opzicht. Toch is er een weg hier doorheen. Men moet de wildernissen van Calvijn leren kennen. In de stad blijven is geen optie. We worden geroepen. Het calvinisme is een ruwe diamant. Calvijn staat hoe dan ook voor een belangrijke uittocht uit Laodicea.
